

บทคัดย่อ

โครงการรูปแบบการขยายอาชีพช่างพลังงานชุมชนเพื่อสังคมจังหวัดสุรินทร์ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์ช่างพลังงานชุมชนเพื่อสังคมจังหวัดสุรินทร์ 2) เพื่อศึกษาปัญหา ปัจจัย เงื่อนไขที่ส่งผลต่ออาชีพช่างพลังงานชุมชนเพื่อสังคมจังหวัดสุรินทร์ และ 3) เพื่อหารูปแบบการขยายอาชีพช่างพลังงานชุมชนเพื่อสังคม จังหวัดสุรินทร์ การดำเนินงานโครงการใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community-based Research: CBR) ซึ่งเริ่มดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2560 และสิ้นสุดในวันที่ 31 พฤษภาคม 2561 กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา ประกอบด้วย ช่างพลังงานชุมชน จำนวน 45 คน โดยคัดเลือกจากพื้นที่ 30 ตำบลที่ได้รับการส่งเสริมเรื่องพลังงาน ผู้ที่ใช้เทคโนโลยีพลังงานทางเลือก จำนวน 51 คน ผู้ที่ไม่ได้ใช้เทคโนโลยีพลังงานทางเลือก จำนวน 24 คน และตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 8 แห่ง โดยศึกษาจากเอกสารมือสอง ใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มย่อย (Focus group)

ที่ผ่านมา โครงการได้ดำเนินงานทั้งสิ้น จำนวน 8 กิจกรรม และมีผลการดำเนินงานแต่ละกิจกรรม คือ 1) ประชุมทีมวิจัยและที่ปรึกษาโครงการ 2) ประชุมชี้แจงโครงการวิจัย 3) ประชุมการแตกกรอบและออกแบบเครื่องมือการจัดเก็บข้อมูล 4) การจัดเก็บรวบรวมข้อมูล 5) จัดเวทีประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล 6) ประชุมเตรียมงานอบรม 7) จัดอบรมช่างโซล่าเซลล์ 8) จัดประชุมสรุปและติดตามผลการทดลองปฏิบัติการช่างพลังงานชุมชน

ในการวิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับ 1) สถานการณ์ช่างพลังงานชุมชน 2) ปัญหา ปัจจัย และเงื่อนไขที่ส่งผลต่ออาชีพช่างพลังงานชุมชนจังหวัดสุรินทร์ เช่น เงื่อนไขที่ทำให้ตัดสินใจมาเป็นช่างพลังงานชุมชน ปัญหาและความท้าทายของการเป็นช่างพลังงานชุมชน รวมถึงปัญหา ปัจจัย และเงื่อนไขด้านผู้ใช้เทคโนโลยีพลังงานทางเลือก ผู้ที่ไม่ได้ใช้เทคโนโลยีพลังงานทางเลือก และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ 3) รูปแบบการขยายอาชีพช่างพลังงานชุมชน ซึ่งในส่วนนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง พบว่า ยังมีข้อจำกัดหลายด้านในการขยายอาชีพช่างพลังงานชุมชน

แต่ในงานวิจัยชิ้นนี้ ทีมวิจัยได้ค้นพบศักยภาพพื้นที่ในการพัฒนาเป็นศูนย์ให้บริการด้านพลังงานทางเลือก คือ 1) ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของคุณรุ่งนภา บึงจันทร์ พื้นที่ตำบลนางมุด และ 2) ศูนย์ข้าวชุมชน บ้านอุดม ตำบลชุมแสง ดังนั้น ทีมวิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลและเสนอแนวทางร่วมกันว่าควรมีการจัดตั้ง “ศูนย์บ่มเพาะช่างพลังงานชุมชนเพื่อสังคม” เพื่อเป็นกลไกการทำงาน หรือ ทำหน้าที่เชื่อมประสานความร่วมมือกับภาคีต่างๆ ในการพัฒนาทักษะและความรู้ใหม่ๆ ทั้งด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ด้านการตลาด ด้านการประกอบกิจการ ด้านเทคโนโลยี และการประสานทุนในการดำเนินการ ซึ่งการจัดตั้ง “ศูนย์บ่มเพาะช่างพลังงานชุมชน” เป็นแนวทางที่จะพัฒนาต่อยอดจากงานวิจัยชิ้นนี้และจะดำเนินการในปี 2562 มีแนวทาง คือ 1) จัดตั้งศูนย์บ่มเพาะช่างพลังงานชุมชนเพื่อสังคม 2) พัฒนาศักยภาพทีมช่างพลังงานชุมชนอย่างต่อเนื่อง 3) พัฒนาเทคโนโลยีพลังงานทางเลือกให้มีความสอดคล้องกับชุมชน และ 4) ประสานแหล่งทุนในการดำเนินงาน

นอกจากนี้ ในส่วนของงานวิจัยชิ้นนี้ ได้มีการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในช่วงระหว่างการทำงานโครงการ โดยทีมวิจัยและกลุ่มช่างพลังงานชุมชนได้นำผลวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงระบบโซล่าเซลล์ ออกแบบระบบโซล่าเซลล์ การเพิ่มช่องทางการจำหน่าย และการเกาะเกี่ยวเป็นเครือข่ายของช่างพลังงานชุมชน